Conf. Univ. dr.
Adrian Lemeni
Facultatea de
Teologie Ortodoxă
Justinian Patriarhul
Universitatea
din București

Mărturisirea unității trăite în viața Bisericii în contextul ideologic al societății globalizate de astăzi

Himera unității promovate în societatea globalizată de astăzi, în care comunitățile sunt substituite de rețele

În societatea rețea de astăzi se constată un fapt fundamental: comunitățile concrete de oameni sunt substituite de rețele (fie că vorbim de rețele de socializare structurate prin mediul tehnologiei informației, fie de rețele în care relațiile concrete și interpersonale sunt înlocuite de proceduri standardizate prin procesul unei instituționalizări excesive). Legăturile nemijlocite, experiențele de viață, trăirile intrapersonale și interpersonale sunt alienate în cadrul unui proces nivelator prin care totul se reduce la un flux informațional structurat prin intermediul unui mediu din ce în ce mai impersonal. În această perspectivă, realitatea unității este distorsionată.

Unitatea este percepută ideologic în sensul unei unificări nivelatoare, a unei omogenizări radicale. Ceea ce contează ține de un plan al exterioității, formalismul impunându-se atât la nivelul gândirii, cât și al modului de a fi. În societatea rețea este promovată himera unei unități prin care propagandistic se urmărește realizarea unei minți la nivel planetar, cu o cultură omogenă și universală prin implicațiile ei (cultura divertismentului implementată prin mediul tehnologic), cu o orientare exclusiv a omului spre cele pământești, omul fiind țintuit în duhul lumii.

În această situație este facilă dezvoltarea unei superficialități, predilecția spre cele insignifiante, fără relevanță în plan existențial. În rețelele care înlocuiesc comunitățile, ceea ce contează nu ține de aspirații profunde, de idealuri mari care să depășească pragmaticul și informaționalul de ordin imediat. Nu există nici transcendență, nici un suflet al lumii. Totul devine exterioritate și divertisment infantilizant. Sistemul tehnologiei actuale integrează ideologiile care au contribuit la configurarea unui mental adecvat în societatea globalizată, organizând riguros duhul lumii, materializat printr-o risipire spre cele exterioare și superficiale.

Globalizarea bazată pe multiculturalismul ideologic și ultraliberalismul economic produce o adevărată mutație în planul umanului, producând și reproducând la nesfârșit tipul omului de consum. Este vorba de un mod de a fi ce substituie adevărata identitate umană prin refuzul profunzimii existențiale cu o amăgitoare existență axată pe comoditatea și mediocritatea unei vieți de consum. Hiperspațiul mediatic, dincolo de himera comunicării ce pretinde că o realizează, blochează asumarea sensurilor adânci ale vieții, reducând aspirațiile omului la surogate ideologice, confiscând universul interior al persoanei în detrimentul unei vieți condamnate să devină pură exterioritate.

În rețelele care înlocuiesc comunitățile, ceea ce contează nu ține de aspirații profunde, de idealuri mari care să depășească pragmaticul și informaționalul de ordin imediat. Nu există nici transcendență, nici un suflet al lumii. Totul devine exterioritate și divertisment infantilizant.

Valorile educației și culturii înrădăcinate într-o paradigmă a Tradiției sunt înlocuite prin intermediul mass-mediei de pseudo-idealuri generate de o societate marcată de idolatrizarea prosperității materiale care refuză orice apel la transcendență. „Cucerită de piață, dopată de televiziune, sport sau internet, lumea globalizării trăiește în același timp, pe fondul unei crize generale a sensurilor vieții, un dezastru educațional și cultural global, simptom îngrijorător, dar sigur, al barbariei societății viitorului. Cultura tradițională a societăților dispare sau se preface în spectacol și marfă, cultura umanistă e eliminată tot mai mult de tehno-știința invadatoare și transformată într-o pseudo-știință; în locul unei transmiteri formative, cultura științifică se ultraspecializează și toate fac locul mediocrității absolute a culturii de masă și de consum, vehiculate de mediile electronice contemporane, cele mai profitabile industrii ale economiei globale. Globalizarea riscă astfel să devină agentul sfârșitului istoriei și bascularea civilizației umane prin crearea ultimului om: omul mondial, homo economicus pur-omul atomizat care trăiește numai pentru producție și consum-golit de cultură, politică, sens, conștiință, religie și orice transcendență. Produs al unei veritabile inginerii sociale și ideologice, el este rezultatul final al mondializării economiei, destructurării politicului și distrugerii generalizate a culturilor atât tradiționale, cât și moderne, de tăvălugul comunicațiilor, speculațiilor financiare și al tehnologiilor digitale”.[1]

Noua lume construită la început de mileniu este rezultanta dintre economia mondializată și informatizată (rod al revoluției informatice), societatea în rețea cu relații fluidizate între oameni (dominată de noul capitalism bazat pe neoliberalism) și cultura virtuală posibilă din cauza tehnolo-

1 Diac. Prof. Dr. Ioan I. Ică jr., *Globalizarea – mutații și provocări*, în *Gândirea socială a Bisericii*, p. 485.

giilor avansate din mass-media. Globalizarea capitalului și diversificarea puterilor instituționale au permis configurarea unei noi geometrii a puterii.

Cum putem caracteriza cultura care exprimă spiritul informatizării? „Este o cultură a efemerului, a imediatului, o cultură a strategiilor decizionale. Este o multifață, o cultură virtuală, ca în experiența vizuală creată de calculatoare în cyberspace și care remodelează realitatea. Nu e vorba de o iluzie, ci de o forță materială a informației care are puterea de a crea implicații serioase în deciziile economice și politice ale lumii, dar și în viața de fiecare zi a oamenilor conectați la această vastă rețea. Companiile interconectate în rețea ne învață cultura virtuală, noul cod cultural ce ne dă o anumită poziție concretă în matricea rețelei din care facem parte. Spiritul informatizării este cultura deconstrucției creative accelerate de viteza electronicii optice".[2]

Adevărata luptă pentru putere trimite acum înspre domeniul culturii și al religiei. „În era informatizării, bătăliile pentru putere sunt bătăliile culturale. Ele au loc mai întâi de toate în spațiul mediatic. Puterea înțeleasă ca o capacitate de a impune un comportament rezidă în rețeaua informatică, în schimbarea și manipularea simbolurilor care leagă între ele actori sociali, instituții și mișcări culturale... Cultura ca sursa de putere și puterea ca sursă de capital sunt fundamentele noii ierarhii sociale din era informatică".[3]

În lumea noastră adevărata miză a existenței noastre a trecut în planul imaginarului și al culturii virtuale. Cine reușește să câștige lupta pe acest teren este adevăratul învingător, deoarece ceea ce modelează nu doar comportamentele noastre, ci și pornirile cele mai lăuntrice, gândurile cele mai ascunse neînlănțuite încă în forma raționamentelor discursive, se petrece acum într-un imaginar accesibil tehnologiei informatizate. Și până acum, în istorie, bineînțeles că au existat diferite posibilități de accesare și manipulare a imaginarului colectiv. Însă noutatea din societatea-rețea de azi e ca din cauza posibilităților tehnologice și informatizării contemporane, conectarea, accesarea și manipularea minților noastre într-un imaginar al culturii virtuale are un caracter planetar.

Acest lucru are o consecință fundamentală în relațiile interpersonale. „Odată cu paradigma informațională, spațiul ca flux înlocuiește spațiul ca loc, iar timpul cronologic al orologiului este înlocuit cu un timp atemporal: istoria își pierde ritmicitatea. În aceste condiții, virtualitatea devine realitatea însăși, simbolurile nefiind simple metafore, ci realități trăite. Nu e vorba de o simplă dominare a mass-mediei electronice, chiar dacă ea este un instrument indispensabil al noii culturi virtuale, ci de o fluidizare a spațiului și o anihilare a temporalității, cadre esențiale pentru experiența umană. Cultura virtuală schimbând caracterul acestor realități substituie în mod fundamental experiența omului de până acum cu una calitativ diferită față de ceea ce s-a trăit până acum. Pe de o parte, funcțiile și valorile dominante ale societății operează în simultaneitatea și non-contingența spațială,

...noutatea din societatea-rețea de azi e că din cauza posibilităților tehnologice și informatizării contemporane, conectarea, accesarea și manipularea minților noastre într-un imaginar al culturii virtuale are un caracter planetar.

2 M. Castells, *The Rise of the Network Society*, p.199.

3 Manuel Castells, *Fin de millénaire*, Ed. Fayard, Paris, 1999, p. 411.

de-a lungul fluxurilor de informație care scapă oricărei experiențe concrete localizate. Pe de altă parte, aceste valori și interese dominante sunt elaborate fără referință la trecut sau viitor, în atemporalitatea rețelelor de calculatoare sau a mediilor electronice unde toate expresiile fie sunt instantanee, fie sunt fără secvență previzibilă. Toate expresiile tuturor timpurilor și ale tuturor spațiilor se amestecă într-un același hipertext, în mod constant reamenajat, și ele sunt comunicate pretutindeni, indiferent de moment. Virtualitatea tinde să devină realitatea noastră pentru că se desfășoară în cadrul acestor sisteme simbolizate fără loc și fără durată".[4]

Având în vedere caracteristicile noului mod de existență derulat în cadrul societății rețea, a unui mediu reticular în care viața intrapersonală și interpersonală este diluată în autenticitatea ei, este facilă deturnarea semnificației reale a unității. Unitatea nu mai pleacă de la viața efectivă, de la experiența nemediată, ci de la surogatele impuse de fantasmele și himerele unui mediu în care totul devine mediat, existența fiind artificializată. Unitatea devine un construct artificial care integrează într-o manieră dizolvantă diferite proiecții identitare ideologice, anulând specificitățile și distincțiile. În efortul de unificare a lumii se caută realizarea unei unități artificiale care se dispensează de sufletul lumii, de suportul ei transcendent care-i asigură o unitate organică. Mai ales într-un asemenea context este important să mărturisim resorturile profunde ale unității de credință, trăită în viața Bisericii.

Iisus Hristos – temeiul unității de credință a Bisericii

Biserica lui Hristos urmărește unitatea întregii lumi și transfigurarea întregii creații, dar plecând de la unificarea lăuntrică a omului. O sumă de oameni dezbinați nu pot forma o lume unită. Păcatul, în primul rând, a însemnat o fractură ontologică în natura umană, producând diferite fragmentări lăuntrice care au generat o dispersie în cele exterioare. Secvențialitatea vieții omului căzut se cere depășită, ajungându-se la integralitatea omului duhovnicesc. Dar recuperarea totalității originare și osteneala depusă în dobândirea plenitudinii duhovnicești implică prioritar o unificare lăuntrică și ulterior o unitate exterioară.

Dezbinarea produsă de păcat în inima și mintea omului produce și intensifică, depășind totodată, orice dezbinare exterioară. Ideologia globalizării, prin faptul că urmărește o unificare exterioară prin crearea unei vaste rețele informatizate impersonale, lovește profund în demnitatea

4 M. Castells, *Fin de millénaire*, p.414.

persoanei creştine afirmate de creştinism. „Globalizarea promovată de noua ordine mondială constituie numai o înşelătoare faţă a universalităţii. În timp ce pare că-i uneşte pe oameni în exterior sau că favorizează apropierea reciprocă a acestora, că elimină barierele despărţitoare dintre ei şi facilitează comunicarea, în realitate ea duce la transformarea popoarelor în mase de indivizi, la nivelarea culturilor, la amestecul religiilor, la omogenizarea înfăţişării şi a comportamentului oamenilor, la americanizarea modului de viaţă. Punctul culminant al acestui proces negativ este anihilarea omului ca persoană şi chiar a adevărului însuşi despre persoană”.[5]

Demnitatea omului şi a întregii creaţii este dată de Hristos, izvorul adevăratei unităţi a lumii. Vocaţia unificării şi a unităţii creaţiei se realizează în Biserica lui Hristos, în care se experimentează un nou mod de existenţă ce depăşeşte dezbinarea exterioară şi interioară produsă de păcat. Creştinismul înseamnă puterea Duhului Sfânt întrupată în Biserica lui Hristos, care, trăită întâi înăuntrul omului, se revarsă ulterior în comuniunea sfântă exersată eclesial. Modul de viaţă eclesial impune strădania permanentă de a ajunge la duhul vieţii în Hristos. Harul lui Dumnezeu face ca în Biserică să trăim în acelaşi cuget şi acelaşi duh. Această conştiinţă eclesială se manifesta pregnant în primele comunităţi creştine, „...căci era în toţi o inimă şi un suflet...” (*Faptele Apostolilor* IV, 32). Din păcate, astăzi, cuvintele Sfântului Apostol Pavel care ne arată că în Hristos „...nu este bărbat, nici femeie, nici iudeu, nici elin, nici rob, nici slobod, ci toate şi în toate Hristos” (*Galateni* III, 28) sunt transformate în lozinci ideologice ce legitimează o nivelare a existenţei separate de unitatea vieţii trăite în Hristos.

Doar ancorarea în viaţa duhovnicească întru Hristos înnoită la modul concret şi cotidian ne permite depăşirea propriului egoism şi realizarea adevăratei unităţi a lumii. „Unde este Hristos este unitate, căci unde este Hristos este iubirea care vrea să-i îmbrăţişeze pe toţi în Sine şi să-i înfăţişeze Tatălui. Unitatea de aceea nu se poate dobândi decât prin înrădăcinarea în Hristos, Care este Cuvântul lui Dumnezeu accesibil nouă prin întrupare, ca să ne readune pe toţi în unitatea Sa. Dezbinarea e semnul ieşirii din această temelie neschimbată şi unitară, alipirea la vremelnicia schimbătoare şi variată ca la singura realitate. Dezbinarea e lupta tuturor împotriva tuturor pentru lucruri singulare şi vremelnice, sau lupta fiecăruia împotriva multora pentru a acapara cât mai multe din lucrurile ce li se cuvin şi lor. Dar

Tragedia lumii acesteia este trăită mai intens de omul duhovnicesc care ştie că adevărata lipsă a omului e dată de absenţa vieţii în Hristos.

5 Georgios Mantzaridis, *Globalizare şi universalitate*, traducere de Pr. Prof. Dr. Vasile Răducă, Editura Bizantină, Bucureşti, 2002, p. 6.

cine trăiește în Hristos ca Dumnezeu devenit accesibil nouă cu infinitatea iubirii care ne cuprinde pe toți, se simte ca înrădăcinat în El și ca unit cu ceilalți toți, se simte ca în casa sa, împreună cu toți cei ce sunt de asemenea înrădăcinați în El ca în aceeași casă care este și a lor. Cine se simte în Dumnezeu încă în cursul vieții sale în lume, nu se mai simte însingurat, căci el cunoaște lumea ca a lui Dumnezeu și ea a devenit pentru el transparentă, iar prin transparența ei, vede pe Dumnezeu, vede rațiunile lucrurilor adunate într-o unitate nediferențiată în Hristos, Logosul dumnezeiesc cu care el este unit".[6]

Unificarea lumii în Hristos este trăită în primul rând în plinătatea omului duhovnicesc, a sfântului care în iubirea lui jertfelnică față de lume poartă neputințele și durerile ei. Bucuria duhovnicească este mereu în veacul acesta o bucurie răstignită de suferințele semenului înstrăinat de Dumnezeu. Tragedia lumii acesteia este trăită mai intens de omul duhovnicesc care știe că adevărata lipsă a omului e dată de absența vieții în Hristos. În rugăciunea omului duhovnicesc pentru întreaga lume găsim dovada adevăratei iubiri curățite prin nevoință duhovnicească și lacrimi de pocăință.

Pentru omul duhovnicesc, semenul nostru înseamnă viața noastră și iubirea lui poate veni numai din adevărata rugăciune pentru întreaga lume, inclusiv pentru vrăjmașii noștri. Sfântul Siluan Athonitul este un exemplu contemporan al iubirii atotunificatoare trăite prin Duhul Sfânt în Hristos, al unei experiențe în care smerenia devine smerenia lui Hristos iar rugăciunea personală este rugăciunea cu suspine negrăite a Duhului Sfânt în noi. Mărturia Sfântului Siluan e elocventă în acest sens: „În vremea noastră popoarele au rătăcit de la calea cea bună, oamenii au devenit nemiloși, s-au înăsprit cu toții. Nu mai e iubire. De aceea nici nu mai simt iubirea lui Dumnezeu pentru ei. Din pricina învârtoșării inimii lor, oamenii cred că Dumnezeu e ca ei înșiși și adeseori își pierd chiar în întregime credința în Dumnezeu. Ah! Dacă ar fi cu putință, le-aș arăta pe Domnul și le-aș spune: Priviți! Iată pe Domnul! În fața iubirii Lui, sufletul

6 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, volumul II, EIBMBOR, București, 1997. Prezentarea Bisericii ca icoană a lumii văzute și nevăzute, precum și înțelegerea lui Dumnezeu ca Icoană a Bisericii Sale este întâlnită în tradiția patristică. Sf. Maxim Mărturisitorul aseamănă lucrarea lui Dumnezeu de unificare a creației cu El prin harul necreat cu actualizarea unității lumii în Hristos săvârșite în Biserică. "În același chip și sfânta biserică a lui Dumnezeu ni se arată făcând aceleași lucruri cu noi ca și Dumnezeu, imitându-L cum imită o icoană modelul său. Căci sunt mulți și nesfârșiți la număr cei ce fac parte din ea și sunt renăscuți și recreați în duh: bărbați, femei și copii, despărțiți și foarte deosebiți după gen și înfățișare, după neamuri și graiuri, după viață, vârstă, păreri, meșteșuguri, chipuri, moravuri și aptitudini, după știință și slujbe, după soartă, caracter și deprinderi. Dar tuturor Biserica le dă deopotrivă o singură formă și numire dumnezeiască, adică existența și numele de la Hristos; și o singură și neîmpărțită relație prin credință, simplă și fără părți, care nu lasă să fie cunoscute relațiile cele multe și nenumărate ale fiecăruia, nici măcar că sunt, din pricina raportării și concentrării universale a tuturor spre ea. În temeiul acesteia, nici unul nu e căutați de puțin despărțit prin nimic de ceea ce-i comun, ca să fie de sine. Toți există împreună unii cu alții și sunt uniți prin unicul har și unica putere simplă și neîmpărțită a credinței". Sf. Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia*, traducere Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 2000, p. 14.

omului se topește ca ceara. Dar această iubire nu poate fi descoperită numai de mintea singură; ea e cunoscută prin Duhul Sfânt. Doamne, dă-mi să vărs lacrimi pentru mine însumi și pentru întreaga lume, ca popoarele să Te cunoască și să trăiască veșnic cu Tine! Doamne, fă-ne vrednici de darul smeritului Tău Duh Sfânt ca să putem înțelege slava Ta. Sufletul meu suferă și varsă râuri de lacrimi. Mi-e milă de oamenii care nu cunosc dulceața zdrobirii inimii, și sufletul meu are o singură mare dorință: ca milostivirea Domnului să fie cu toți oamenii, ca lumea întreagă să știe cu ce dragoste ne iubește Domnul".[7]

Vocația profetică a Bisericii – realitate de mare actualitate prin care poate fi depășit riscul alinierii unității eclesiale la duhul lumesc al unificării promovate ideologic

Mărturia Ortodoxiei în contemporaneitate trebuie să plece de la experiența duhovnicească a propriei Tradiții și ea nu trebuie să urmărească unificarea exterioară și artificială a umanității, rămânând în felul acesta captivă schemelor ideologice ale globalizării. O concentrare pe un activism exterior riscă să subsumeze efortul Bisericii la crearea unei amăgitoare unități a lumii construită prin orgoliul sistemului impersonal propus de globalizare. Adevărata demnitate a persoanei se împlinește prin metanoia și isihie lăuntrică, autentice criterii de validare a iubirii față de lume.

Tradiția duhovnicească nu încurajează performanțe ascetice realizate la nivel personal, separate de viața comunitară trăită în Biserică. Mentalitatea lumii contemporane deformată de un activism exacerbat redus la orizontala existenței poate cataloga cu ușurință retragerea din lume a unui credincios (de exemplu precum cea a Sfântului Siluan) ca fiind un act de egoism. Dar retragerea nu înseamnă dispreț față de lume ci, dimpotrivă, este cadrul de a dobândi isihia duhovnicească ce se manifestă prin asumarea lumii în duh de rugăciune.

Experiența duhovnicească a Ortodoxiei mărturisește că nevoințele unui ascet singuratic sunt mereu racordate la slujirea eclesială existentă în Biserică unde într-o manieră eshatologică se trăiește profunda aspirație ca Dumnezeu să fie totul în toate. „Astfel, rugăciunea singuratică și posturile pustnicului, privegherile sale de toată noaptea în chilia sau peștera sa, singurătatea și lepădarea sa de sine, veghea atentă la mișcările inimii sale se fac în căutarea aceluiași loc al slavei și al sălășluirii divine, pe care le descoperă deja prezente la altarul bisericii. De aceea, el vine la

7 Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii și iadul smereniei*, traducere de Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Ed. Deisis, Alba Iulia, 1994, p. 149.

biserică și la Liturghia ei pentru a fi asigurat și înnoit în vocația sa, pentru a hrăni realizarea și desăvârșirea ei în Hristos și pentru a fi în stare astfel să continue ajutând la nașterea ei înăuntrul inimii sale. El știe, ca și marele episcop din secolul al III-lea, Sfântul Ciprian al Cartaginei, că un singur creștin nu este doar un creștin, căci el este parte dintr-un organism care își trage viața dintr-un torent viu ce străbate mileniile, râul vieții ce curge de la tronul lui Dumnezeu și al Mielului (*Apocalipsa* XXII,1)".[8] Universalitatea creștină reprezintă adevărul în fața himerei globalizării ideologice. Creștinismul afirmă vocația întregii creații de a se uni eshatologic cu Hristos. În condițiile în care există riscul ca misiunea Bisericii să fie echivalată cu rezultate performante în spiritul logicii eficienței a societății de astăzi, pentru a fi aliniată la exigențele activismului contemporan este fundamental să mărturisim că instituțiile eclesiale nu servesc exclusiv unor oportunități istorice (oricât de grandioase ar fi ele), ci slujesc dincolo de istorie, prin împlinirea eshatologică a lumii în Hristos.

Dimensiunea profetică a eclesiei lui Hristos salvează Biserica de orice tendință istoristă, care în mod tendențios vrea s-o reducă la o simplă instituție socială, una printre multe altele.

Inclusiv instituțiile eclesiale vădesc caracterul profetic al Bisericii. „Toate instituțiile eclesiale trebuie să aibă o justificare prin raportarea la ceva ultim, nu numai la o oportunitate istorică. Există, desigur, slujitori meniți să slujească nevoilor istorice temporale, dar ei nu-și pot revendica statutul eclesial într-un sens fundamental structural. Istoria nu poate fi niciodată o justificare suficientă pentru o instituție într-adevăr eclesială, fie ea cu referință la tradiție, succesiune apostolică, fundamentare scripturistică sau nevoile istorice actuale. Sfântul Duh călăuzește dincolo de istorie și nu împotriva ei, desigur, deși poate adesea trebuie să se îndrepte împotriva istoriei așa cum este ea de fapt, printr-o lucrare profetică a preoției. Prin faptul că sunt condiționate eshatologic, instituțiile eclesiale devin sacramentale în sensul de a fi plasate în dialectica dintre istorie și eshatologie, dintre ceea ce există deja și ceea ce urmează să fie. Ele își pierd astfel suficiența de sine, ființa lor individualistă și există epicletic, adică depind în mod constant de eficacitatea lor în rugăciune, de rugăciunea comunității. Nu în istorie își găsesc instituțiile eclesiale certitudinea lor, ci în continua dependență de Sfântul Duh. Numai Acesta le face sacramentale, adică iconice în limbajul teologiei ortodoxe".[9]

Dimensiunea profetică a eclesiei lui Hristos salvează Biserica de orice tendință istoristă, care în mod tendențios vrea s-o reducă la o simplă instituție

8 Ieromonah Alexander Golitzin, *Mistagogia*, traducere de Diac. Prof. Dr. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1998.

9 Ioannis Zizioulas, *Ființa eclesială*, traducere Pr. Aurel Nae, Editura Bizantină, București, 1994, p. 154.

socială, una printre multe altele. Fără a eluda istoria, Biserica este prezentă în istorie, dar afirmă împlinirea eshatologică a istoriei în Hristos prin Duhul Sfânt. În acest sens Biserica este profund universală, ecumenică, deschisă către adevărata unitate în Hristos ce nu anulează identitatea și distincțiile persoanei.

Condițiile societății contemporane favorizează distorsionarea sensului autentic al Bisericii, prin estomparea naturii sale profetice ce subliniază condiția eshatologică a ecclesiei. Afirmarea sensului eshatologic al Bisericii este cu atât mai actuală astăzi, cu cât lumea contemporană orbecăie tot mai mult prin bezna unor concepții pragmatice ce valorifică exclusiv imediatul. În primul rând, Biserica are menirea de a sfinți oamenii, de a fi vehiculul prin care se împlinește sensul eshatologic al întregii creații: transfigurarea ei. Sfintele moaște sunt expresia clară a rolului eshatologic al Bisericii. Ele arată că transfigurarea omului, a materiei începe încă de aici. O Biserică rigidizată de cadrele fixe ale instituționalismului birocratic (înțeles ca o realitate în sine, fără suport eshatologic), care nu mai creează sfinte moaște, a abdicat de la vocația ei eshatologică. Există la nivelul opiniei publice de astăzi o tendință de a recepta Biserica precum o instituție, cu un rol important pentru viața socială. Se insistă mult asupra implicării Bisericii în problemele complexe ale societății pentru a asigura un consens social, pentru a detensiona anumite conflicte. Din această perspectivă, chiar unii atei consideră benefică prezența Bisericii în viața socială și se folosesc de ea spre rezolvarea propriilor interese.

Misiunea profetică trebuie mărturisită mai ales într-o lume dominată de mentalitatea consumistă impusă ideologic la nivel planetar. „Mai mult ca niciodată, Biserica trebuie să-și asume rolul ei de a fi în Hristos, lumină a lumii și să poarte steagul misiunii ei profetice într-o lume secularizată care a pierdut sensul transcendenței divine, ca să înainteze cu lumea, în lupta cu forțele ostile, către cerul nou și pământul nou al Împărăției lui Dumnezeu, cu puterea crucii și învierii lui Hristos”.[10]

Prin viață duhovnicească fiecare persoană devine universală și se deschide autentic unității lumii desăvârșite în Hristos. „Fiecare om și întreaga lume, potrivit mărimii liberei acceptări și a împroprierii minții lui Hristos, participă la edificarea universalității creștine. Prin smerenie și prin iubire, care constituie cele două fețe ale aceleiași realități, omul acționează în mod universal și devine ființă cosmică. Universalitatea creștină nu se realizează în spații supranaturale sau extraistorice, ci înăuntrul omului și al istoriei, prin strădanie și jertfă de sine. Prin smerenie și înaintare chenotică spre vârful piramidei răsturnate a ființei lumii, omul și întreaga lui viață se deschid spre viața necreată și spre împărăția cerurilor. Persoana umană devine universală și trăiește universalitatea nu numai local, ci și temporal, interesată fiind și rugându-se pentru întreaga lume și întreaga creație în perspectiva existenței lor diacronice”.[11]

Notă

Ultimele două părți ale materialului reprezintă o actualizare și revizuire a unei părți din studiul *Globalizarea – o deturnare a unificării lumii în Hristos* pe care l-am publicat în volumul colectiv *Biserica în era globalizării*, pp. 434–455, Ed.Reîntregirea, Alba Iulia, 2003.

10 Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, *Omul fără rădăcini*, Editura Nemira, București, 2001, p. 90.

11 Georgios Mantzaridis, *op.cit.*, pp. 28-29.